

ENCYKLOPEDIA PRAWA

MGR MARTA KOTŁOWSKA

3-4 H

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA NIELETNIEGO

Art. 10. [Zdolność wiekowa odpowiedzialności karnej]

§ 1. Na zasadach określonych w tym kodeksie odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat.

§ 2. **Nieletni**, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 134 (**zamach na życie Prezydenta RP**), art. 148 § 1, 2 lub 3 (**zabójstwo**), art. 156 § 1 lub 3 (**umyślne spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu**), art. 163 § 1 lub 3 (**umyślne spowodowanie niebezpieczeństwa powszechnego**), art. 166 (**porwanie samolotu lub statku**), art. 173 § 1 lub 3 (**umyślne spowodowanie katastrofy komunikacyjnej**), art. 197 § 1, 3, 4 lub 5 (**zgwałcenie**), art. 223 § 2 (**czynna napaść na funkcjonariusza publicznego ze skutkiem ciężkiego uszczerbku na zdrowiu**), art. 252 § 1 lub 2 (**wzięcie zakładnika**) oraz w art. 280 (**rozbój**), może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.

§ 2a. Nieletni, który po ukończeniu 14 lat, a przed ukończeniem 15 lat, dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 148 § 2 lub 3, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają oraz zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego.

§ 3. W wypadku określonym w § 2 orzeczona kara **nie może przekroczyć dwóch trzecich górnej granicy ustawowego zagrożenia** przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo, które nie jest zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności. W wypadkach określonych w § 2 i 2a sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 4. W stosunku do sprawcy, który popełnił występki po ukończeniu lat 17, lecz przed ukończeniem lat 18, sąd zamiast kary stosuje środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRZESTĘPSTWA ZABÓJSTWA

Art. 148. [Zabójstwo]

§ 1. Kto zabija człowieka, podlega karze pozbawienia wolności na czas **nie krótszy od lat 10** albo **karze dożywotniego pozbawienia wolności**.

§ 2. Kto zabija człowieka:

- 1) ze szczególnym okrucieństwem,
- 2) w związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem,
- 3) w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie,
- 4) z użyciem materiałów wybuchowych,

podlega karze pozbawienia wolności na czas **nie krótszy od lat 15** albo **karze dożywotniego pozbawienia wolności**.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega, kto jednym czynem zabija więcej niż jedną osobę lub był wcześniej prawomocnie skazany za zabójstwo oraz sprawca zabójstwa funkcjonariusza publicznego popełnionego podczas lub w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych związanych z ochroną bezpieczeństwa ludzi lub ochroną bezpieczeństwa lub porządku publicznego.

§ 4. Kto zabija człowieka pod wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami, podlega karze pozbawienia wolności **od roku do lat 10**.

§ 5. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1, 2 lub 3, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

NIEPOCZYTALNOŚĆ JAKO OKOLICZNOŚĆ UCHYLAJĄCA WINĘ

Wyrok

Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 19 stycznia 2016 r.

IV Ka 1193/15

Warunkiem przypisania winy sprawcy czynu bezprawnego, karalnego i karygodnego jest w ogóle **zdolność sprawcy do takiego przypisania**. Ta zdolność wynika ze stopnia rozwoju psycho-fizycznego (dojrzałość) i z braku zakłócenia uniemożliwiającego rozpoznanie znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem. **Człowiek dojrzały ma z reguły możliwość rozpoznania znaczenia tego, co robi i ma możliwość pokierowania swoim postępowaniem**. Ta możliwość jest fundamentem uczynienia człowiekowi zarzutu, że mógł zachować się zgodnie z wymaganiami normy prawnej. Jest więc regułą, że człowiek dojrzały jest zdolny do przypisania mu winy. Dlatego Kodeks karny nie określa warunków tej zdolności, nie definiuje poczytalności, tylko określa przesłanki wystąpienia wyjątku od reguły, czyli niepoczytalności i tym samym braku zdolności do przypisania winy. Taki sposób określenia warunku przypisania winy ma to znaczenie, że w postępowaniu karnym nie musi się za każdym razem wykazywać wystąpienia zdolności do przypisania (poczytalności), a jedynie w razie wystąpienia wątpliwości ustala się brak zdolności do przypisania (niepoczytalność), ewentualnie ustala się ograniczenie poczytalności.

Art. 31. [Niepoczytalność, poczytalność ograniczona. Warunki odpowiedzialności karnej]

§ 1. Nie popełnia przestępstwa, kto, z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych, nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem.

§ 2. Jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się, gdy sprawca wprowadził się w stan nietrzeźwości lub odurzenia powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytalności, które przewidywał albo mógł przewidzieć.

PODSTAWY WYŁĄCZENIA SĘDZIEGO W PROCESIE KARNYM

- Dwie podstawy wyłączenia sędziego:
  - I) Gdy sędzia w ogóle nie jest zdatny do orzekania – *iudex inhabilis*
  - I) Gdy sędzia jest osobą podejrzaną o stronnictwo – *iudex suspectus*

ART 40 KPK - IUDEX INHABILIS

§ 1. Sędzia jest z mocy prawa wyłączony od udziału w sprawie, jeżeli:

- 1) sprawa dotyczy tego sędziego bezpośrednio;
- 2) jest małżonkiem strony lub pokrzywdzonego albo ich obrońcy, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego albo pozostaje we wspólnym pożyciu z jedną z tych osób;
- 3) jest krewnym lub powinowatym w linii prostej, a w linii bocznej aż do stopnia pomiędzy dziećmi rodzeństwa osób wymienionych w pkt 2 albo jest związany z jedną z tych osób węzłem przysposobienia, opieki lub kurateli;
- 4) był świadkiem czynu, o który sprawa się toczy, albo w tej samej sprawie był przesłuchany w charakterze świadka lub występował jako biegły;
- 5) brał udział w sprawie jako prokurator, obrońca, pełnomocnik, przedstawiciel ustawowy strony, albo prowadził postępowanie przygotowawcze;
- 6) brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia lub wydał zaskarżone zarządzenie;
- 7) brał udział w wydaniu orzeczenia, które zostało uchylone;
- 8) (uchylony);
- 9) brał udział w wydaniu orzeczenia, co do którego wniesiono sprzeciw;
- 10) prowadził mediację.

§ 2. Powody wyłączenia trwają mimo ustania uzasadniającego je małżeństwa, wspólnego pożycia, przysposobienia, opieki lub kurateli.

§ 3. Sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego wnioskiem o wznowienie, zaskarżonego w trybie kasacji lub objętego skargą nadzwyczajną, nie może orzekać co do tego wniosku, kasacji lub skargi.

ART 41 KPK – IUDEx SUSPECTUS

§ 1. Sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie.

§ 2. Wniosek o wyłączenie sędziego, zgłoszony na podstawie § 1 po rozpoczęciu przewodu sądowego, pozostawia się bez rozpoznania, chyba że przyczyna wyłączenia powstała lub stała się stronie wiadoma dopiero po rozpoczęciu przewodu.